

ПОДУНАВКА

ЛИСТЪ

ЗА НАУКУ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Брой 38.

У Земуну,

1. Децембра

1856.

Овај листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му е на годину 5 форинта, на полъ године 2½ форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецъ 30. кр. ср. Пренумерирати се може у Аустрији кодъ сваке поште или познати ваши скупитељи или управо кодъ издавателя у плаћенимъ писмама. За огласе плаћа се за редъ 3 кер. р.

А м а њ л и њ.

(Свршетакъ.)

Гросенштајнъ заклаваши се у свомъ кабинету бѣяше у неизяснимомъ неспокойству, онъ наличаше на лютога звера у гвождѣ уваженогъ. Отворе се врата; Францъ уђе. Усплашено лице младогъ слуге учини на нѣга неприятно упечатљивъ.

— Но, шта е?

— Зло, ваше превосходительство, неочекивано зло! Херцогъ навампутъ дође у по'ноћи; мы смо мислили да е онъ богъ зна гди; трчи за еленима по шуми . . . Погледасмо а онъ трчи у дворацъ и управо иде у будуаръ и ту затече Найберга.

— Врло лепо, подвикне у восторгу Гросенштајнъ.

— За Бога, како лепо? Поступакъ Амаліе покаже се посве неугоданъ Нѣговой Свѣтлости; Херцогъ заповеди да се она узме и у Розенхаймъ одведе, гди ће она слободно моћи сећати се радостій последнѣгъ састанка.

— У Розенхаймъ. . . То е јоштъ снисходително. . . замакъ е врло лепъ . . . Могло бы и горе быти. А Адонисъ? лепый Фридрихъ?

— О, то е непонятно, то превазилази сваку мисао, која бы се о томъ помислила . . .

— Но?

— Нѣгова Свѣтлость нѣга загри и назва га другомъ своимъ, другомъ јоште свога дома. . .

— Францу, ты си полудіо? . . .

— Не, ваше превосходительство, но управо готовъ самъ полудити. Кодъ насъ е у двору то обшта болестъ.

— Приповеди подробніе Найбергъ

— Немамъ шта приповедати, Нѣгова Свѣтлость благодари и загри Фридриха. Младый баронъ спокойно седе у своѣ каруце и садъ оде кући.

Гросенштајнъ скочи па се опетъ спусти на столицу. — Не, то не може быти.

— Вы неверуете а и нико неверуе, но стваръ е текла тако башъ као што вамъ кажемъ. Я самъ све видіо и чуо. Я могу само едно казати за обясненѣ ове исторіе: Найбергъ е вѣлшебникъ и у нѣговомъ цепу мора имати амајлія, која принуђава Херцога мислити оно, што Найбергъ оће.

Гросенштајнъ подупре главу рукама.

— Изкочіо, избавіо се, одъ те опасности. . . Садъ га нико не може обуставити. Онъ све ломѣ, све сакрушава. Синоћъ: Лудолѣъ; — садъ Амалія. Сутра . . . ако узчекамъ до сутра я ћу погинути. . . . Но шта да радимъ? Да га приласкамъ? Да му предложимъ деобу? . . . Деобу? а шта ћемо делити? . . . Онъ е счепао све; онъ ће се смејти моимъ предложеняма. . . Добро, онъ е повео игру, а мы ћемо противъ нѣга играти . . . жертве ћемо удвоити, . . . па кудъ пукло да пукло.

Онъ подигне главу. — Франце, знашь ли ты да се Найбергъ за цело вратио у гостионицу.

— Знамъ, ваше превосходительство.

Гросенштајнъ седне за асталъ и напише неколико врста.

— Нађи Ниппера; кажи му нека онъ узме итовъ съ грбовима Херцога и десетъ поуздани людіи. Ето то е заповестъ о скорѣйшемъ уапшенію Найберга. Да nebude ларме, Найберга да одвезете у кућу Нипдорфа, знашь? . . . Тамо да га чувате, докъ я не дођемъ. Видишь ево теби 5000 форинтій и 5000 Ниперу ако стваръ свршите као што треба вешто и одма.

— Небрините се ваше превосходительство; неће намъ се тій новци измаћи.

— Доћи ћешъ да ми кажешъ.

— Оћу, ваше превосходительство. Францъ отиде. Гросенштајнъ сећаше потомъ мало размишљаваю-

Решено е, а то е едино средство да се избавимъ. Чимъ ми Найбергъ падне шака, одъ часа ѣга приморати да ми изда, као искупъ за животъ све оне документе, кои на мою пропасть иду и кои се мене тичу; онда се немамъ чега боити за прошавше . . . и . . . видићемо.

Фридрихъ, вративши се дома, измученъ толкимъ разнообразнимъ осећањима, одма заспи. У свануће онъ отвори очи и угледа поредъ свогъ кревета . . . Незнаца, у ономъ истомъ одѣлу, у комъ е био кадъ су се састали првѣй путь у гостионици. Онъ се препадне и ѣпи те седне. Незнацацъ се о смене и рекне:

— Познаешъ ли ме, Фридриче? Видимъ да се ты никадъ ниси надао посѣщеню . . . Но на страву свакој предговоръ. Минути су скупи. Херцогъ те потребуе къ себи, и ты му морашъ дати неко обясненъ.

— Я бы ий самъ одъ васъ искао. Приключена коихъ самъ я быо причина и очевидацъ чине ми се тако изумителна, я тако мало разумемъ средства, коя вы употребляете, да већ држимъ да е то некій таинственный упливъ . . .

— Но, добро, послушай садъ ѣшь разумети тай таинственный упливъ. Прво и прво знай да е мени име графъ Розенхаймъ.

— Розенхаймъ?

— Да, рекне Незнацацъ смешећи се. — Я самъ старіи братъ Розенхайма и стрицъ Констанціе. Разумешъ ли сада како е мени лако было увести тебе у кућу брата могъ. Пре двадесетъ и четири године я самъ быо младъ; имао самъ врло лепо име и добро станъ као најстаріи чланъ фамиліе Розенхайма. Едною видимъ я твою мать, Софію Ралфску, и у ню се залюбимъ. Она е мене такође любила; по крайной мери я самъ тако мислю; я се решимъ оженити се нъоме. Но мати твоя, жена врло лепа и паметна, неимаѣше ни знатногъ рода ни богатства. Любовь моя противуречаше намери мое фамиліе, и ова употреби све, да мене одъ Софіе одвои: хитрость, лажъ, клевету . . . и успѣ. Софія се уда за барона Найбергкогъ, а я уземъ Амалію.

— Амалію . . .

— Прстенъ, кои самъ ти я послао, быо е нашъ венчанный прстенъ. Амалія быаше врло млада, врло богата и одликовала се особитомъ лепотомъ. Женитба ова за мене е была пробитачна . . . по крайной мери тако е мислила моя фамилія. Но супружество е наше было несрећно. Я писамъ любію Амалію, а она нив мене. Я самъ дознао чакъ после тайна побуѣненя, коя су ускорила нѣно согласіе на бракъ. . . . Кодъ куће ми е увекъ было несносно, зато самъ тражіо рассеяности наполю; бацимъ се у политику. Я самъ мечтао и размишлявао о ослобођеню Германіе. Мы смо сачинили проекте, имали скупштине. . . . Гросенштайнъ ступи у наше обштество.

— Гросенштайнъ?

— Онъ, да. Да бы се сакрили одъ недремаюћи очію полиціе, ми уземо еданъ обштій девизъ (знакъ)? Тай е девизъ быо: *Meus conscia recti*; у нѣму се наоде три начална писмена могъ имена, Морицъ Карлъ Розенхаймъ. Планови наши быяху

скоро готови, кадъ наеданпуть мене уютру увате, у постельи вежу, окую и баце у тамницу. Но я утечемъ. Судъ заочный држао се надмногъ. Мене осуде на смръть и мой портретъ буде казнѣнъ. Я утечемъ у Енглеску а одатле у Америку.

— А Гросенштайнъ?

— Гросенштайнъ насъ изда. Нѣму помогне Амалія. Несматраюћи на то што смо мы были обое ладни едно спрема другогъ, Амалія е погаѣала и знала наше проекте; она се тиме ползуе да се одъ мене избави и да слободу добіе. Кадъ самъ я ню узео, она е држала да іой е мужъ нужданъ само да болѣ може сакрити интриге, кои послѣдица она се страшаше. Лудолѣ — я мислимъ, и сигурно, она нив знала, каквомъ е се невалялцу предала — Лудолѣ е служіо у Француской гди буде осуѣненъ на десетогодишню робію на галери. Утекавши одтуда дође онъ овамо. Врло лепъ, слободанъ превари онъ Амалію . . . а . . . я самъ е већ венчао за се. Она се не растаяше одъ свогъ прекрасногъ кавалѣра, и кадъ я утечемъ изъ тамнице и ню оставимъ у слободи, она, знаюћи тайне Гросенштайнове принуди га, те да Лудолѣу место при двору, гди се и она сама мало затимъ покаже у качеству фаворитке (любимице) Херцогове. Тако се састави то несрећно дружтво, кое е држало толико година и Херцога и Херцогство у своимъ рукама. Я самъ меѣутимъ принуѣненъ быо бежати и скитати се и мало по мало дознамъ све догаѣас послѣдовавшие за моимъ осуѣненъ на смръть и полагаю дознамъ и ове преступничке тайне, кое самъ ти садъ казао. Кадъ самъ быо у Француской добавіо самъ доказательства безчестія Лудолѣова, а сачувао самъ доказательства о участію гросенштайновомъ у нашемъ преѣшаніемъ договору. Но я се писамъ смею ни появили, а толъ да нападнемъ на ту страну коалицію. Я самъ нашъ тебе. Ты си ми быо міо, као синъ мое Софіе, едине жене, кою самъ любію я . . . Ты си потомъ оправдао мое мнѣніе, кое самъ я, чимъ самъ те видіо, имао о твоёмъ мужеству, о твоёмъ уму и срцу. Я самъ се рѣшио да ти се неказуемъ. Само братъ, и Либманъ и Милбергъ, стари пріятельи, кои су ми верни остали, знали су тайне. Ты знаешъ како су успѣшно наношени наши удари. Садъ очекуемъ резултатъ послѣднѣгъ и најжешћегъ удара. Херцогу су предата доказательства о Гросенштайновомъ изневереню и нѣговимъ преступленіямъ. Онъ не сигурно съ тобомъ о томъ говорити. Поверенъ нѣгово къ теби нема границе. Постарай се да Гросенштайнъ буде осуѣненъ, да бы я могъ у старости моіой узъ могъ посинка обрадовати се спокойству отачбине.

Фридрихъ у воеторгу падне му у наручія . . . Уѣ же Либманъ.

— Господине бароне, предъ кућомъ васъ чекаю Херцогове каруце са слугама. Херцогъ васъ зове за некій важанъ посао.

— Съ Богомъ, Фридриче, рекне Розенхаймъ. — Ты си садъ тайни посвећенъ. Жао ми е што ты ниси найпре прочитао оне артіе . . . Иди, нека ти е Богъ у помоћи . . . Съ Богомъ.

Онъ изиѣ са Либманомъ, крозъ минутъ уѣ Францъ.

— Молимъ за опроштенъ, што васъ тако рано узнемиравамъ, господинъ бароне; но мени е заповеђено да ускоримъ вашъ долазакъ. Некий е важанъ посао, и чини ми се, вы сте необходимо нужни.

— Я самъ готовъ, рекне Фридрихъ. — Но, до да онъ гледаюћи у слугу, еси л' ты служио кодъ Маркграфце?

Ухъ, помисли слуга, — какво е то ђаволско памтенъ. — Кодъ Маркграфце? Опростите, господине бароне, я самъ слуга. . . я нисамъ ни кодъ кога; гди се погодимъ служимъ.

— А, добро; я самъ готовъ; айдемо. — Рудолфе, рекне онъ своѣмъ слуги: — дай ми саблю; и ты узми твой штапъ; ты ћешъ стаяти острагъ на каруцама.

Јой, онъ се осетио, помисли Францъ.

— Молимъ, господинъ бароне, у насъ нѣе обичай, да заедно са Херцоговимъ служительима. . .

— Ништа, ништа, я знамъ зашто то чинимъ.

Францъ неодговори ни речи, и сиђе доле заедно съ Фридрихомъ и Рудолфомъ. Онъ узме буктину и пође напредъ да посветли.

Фридрихъ дође до каруца. Два служителя отворе вратанца, одпусте подножницу и скину капе.

— Шта ће то рећи? рекне Фридрихъ: — у каруцама има неко.

Јоштъ онъ нѣе ни изустіо те речи, два га служителя счепаю за руке, а трећий му отме саблю. У тай секундъ Рудолфа оборе на земљу и обезоружаю.

— Господинъ Найберге, рекне Нипперъ, излазећи изъ каруца: — я васъ имамъ уапсити у име Херцога. Ево указа.

— Мене, повиче Фридрихъ трзаюћи се; — то е превара.

Но они му свежу руке и стрпаю га у каруце, кое трчаху, што игда брже могаху.

— Е, шта бы? рекне Гросенштайнъ бледъ и дрктухъ као у грозници.

— Свршено е ваше превосходителство, но не безъ мукѣ; Найбергъ е предосторожанъ и хитаръ као правый ђаво; но при свемъ томъ онъ е однешенъ. . .

— Ухъ, свали ми се брдо съ леђа. . . Садъ ћемо гледати.

У тай минутъ врата кабинета отворе се: уђе Лупштайнъ.

— А, вы сте господинъ Лупштайне, каква е радостна вѣсть?

— Заповѣсть неприятна, господине бароне. Я имамъ налогъ да васъ уапсимъ.

— Да ме уапсите. . . . Гросенштайнъ се тргне патрагъ два — три корака, ноге му заклецаю и онъ морате сести.

— Господинъ Найбергъ доставіо е Херцогу документе, кои васъ обвинюю у разнимъ преступленіама. Мени е заповеђено да васъ нечекамъ ни едиогу минута и да запечатимъ све ваше артїе и кабинетъ, къ чему и приступамъ садъ овога часа на ваше очи. По захтеваню Херцога я самъ уапсіо вашегъ секретара Бернела. Вы ћете сигурно вечерасъ быти сведени на суоченъ съ Лудолфомъ. . .

Солдати уђу и заузму кабинетъ. За тилый часакъ све буде запечаћено.

— Садъ, господине бароне, будите тако добри и пођите за мномъ.

Рђаво, рђаво, помисли Францъ налазивши се у соби за дочекъ. Како се све наопачке окренуло. Заповѣсть, кою самъ ютросъ пре зоре испунио неприноси ми никакве вайде, но јоштъ могу зло проћи. Треба се о себи побринути.

Онъ пође за Лупштайномъ, и кадъ све быашо свршено у кући, Францъ му се приближи.

— Ваше превосходителство, рекне онъ одведши га на страну: — я имамъ нешто да вамъ кажемъ.

— А шта то?

— Ютросъ пре зоре, баронъ Гросенштайнъ предао ми е, баяги у име Херцога ево овај указъ о уапшеню Найберга и заповедіо да га што пре извршимъ. Я самъ га испунио, но садъ почитуемъ за дужность да васъ о томъ известимъ.

— Найбергъ, викне Лупштайнъ, погледавши на артїю. Но, добро си урадіо, што си ми казао; иначе бы зло прошао. Треба што пре повратити бѣднотъ барона. Боже мой, кадъ бы то знао Херцогъ,

Тай истый данъ баронъ Фридрихъ одъ Найберга пресели се у дворъ. . . После неколико дана покаже се тамо и млада бароница Констанція одъ Найберга.

— Вы сте ми дали јоштъ едну амайлію, рекне едномъ Фридрихъ своѣмъ Незнанцу поставшемъ пѣговимъ тастомъ и названимъ отцемъ: — амайлію среће.

— Ты си ту амайлію у себи самомъ имао, прїателю мой, рекне Розенхаймъ: — и то си самъ казао, кадъ смо се првый путъ видели у гостионици. Сила амайлія, кое самъ ти я предао заключавала се у прошавшемъ животу наши неприятеля; оне бы се могле превести само овомъ едномъ речи: савѣсть.

Превео
М. Ђ. Милићевић.

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. Магла се была спустила, као пепеластъ флоръ покриваюћи савъ предѣлъ, кадъ смо се јуче у јутру на лакимъ талигама до Саве ушћа возили, ради прелазка у Београдъ еръ была е свечаностъ Првозваногъ Андрије, патрона земаљскогъ упражнявана, о чему е насъ већ у очи тогъ дана груванъ топова извѣстило. Пре негъ што смо доспѣли къ Сави опазили

смо едно виђенъ кое намъ се чинило, канда и природа значенъ тогъ торжественогъ дана нама предъ очи ставля, и кое за невести нећемо пропустити: као што смо рекли была е яка магла, коя се све више и више спушћала, и съ тиме проузроковала, што су горнѣ части воздуха у ведрини заостаюћи само врхъ торопя катедралне цркве са знакомъ крста и одъ друге стране полумесеца на џамии градској показивале, кое е и уз-

роковало, аки бы се неко тайно природе появиѣ сматрало. Почемъ смо приспѣли у Београдъ, затекли смо веѣъ воинство упараѣено предъ црквомъ стоѣе и очекиваюѣе свакий часъ долазакъ светлога княза. Мы смо згодно мѣсто себи изабрали, съ когъ бы могли удобнѣе сву идуѣу госпуду пресмотрити. Текъ што смо се тако сместили, кадъ на едномъ банда свиркомъ своіомъ долазакъ владетеля земальскогъ и остале свите нѣгове огласу — къ чему вика воинства съ радостнымъ „урра“ поздравя га. Светлый князь воинству одпоздравъ учини, и одма затимъ съ пратнѣомъ своіомъ у цркву уѣе. Има више година одъ како княза Александра видели нисмо, зато сада примѣтити морамо, што се одъ толико година, како га невидисмо слабый знакъ промена на нѣму указао. Мужественъ нѣговъ погледъ чисто зритель трогавя, и сайне декорациѣ одѣла нѣгового, съ коима е украшенъ лично одговараю общетемъ нѣговомъ появленю. На святой литургии такоберъ е и светла княгиня Персида присуствовала, коя е юшъ преѣшнѣе лепоте свое блескъ задржала. Литургия е преосв. Г. Митрополитомъ поредъ више свешт. лица свршавана, на коіой е многолѣтствіе за свет. княза и султана чинито, а на последку съ еднимъ велеважнимъ словомъ заключена.

После свете литургии обща Господа србска а съ овима и г. г. коизули инострани ишли су светлеме князу у нѣговъ дворъ честитку учинити, меѣу коима смо и турске власти лица увидити могли. У вече е сва варошь осветлена была.

СМѢСИЦЕ.

(Чуданъ лекъ одъ падаюѣе или велике болести.) Францускій листови донос ову памтения вредну причу. Пре неколико година госпоя нека на средъ сокака вароши Опорте падне одъ велике или падаюѣе болести, и, као што е обично, накупи се светине око нѣ, неки да іой што помогну, а неки да виде само шта ќе одъ нѣ быти. У томъ прикучи се нѣой и некій човекъ кои чимъ види од-а-шта ядница она пати, повиче: покрите е по лицу црномъ свиленомъ марамомъ. Еданъ одъ онде десивши се людіи одреша одма свою црну мараму съ врата, и покріе съ нѣоме лице оне болестнице. И где чуда шта се

догоди. Болестница е одма устала, околостоеѣима благодарила, и сама куѣи своіой отишла. Еданъ одъ людіи кои су онде были, постао е после управитель познате едне радишнице у Опорту, па кадъ е еданъ посленикъ нѣговъ одъ несреѣне болести пао, сети се онъ одма прне свилене мараме. Простый тай лекъ буде одма употреблѣнъ, где чуда, нестане грчева као да ій съ рукомъ скиде съ болника. Истый тай радишникъ и више пута после падо е одъ велике болести, али е ову свилена мараму, и то одъ оногъ часа и минута одма разтерала. Простъ а нешкодливъ лекъ тай заслужуе да сви пазимо на нѣга. Шта грчеве велике болести уминюе и разтеруе, или црна фарба, или свила, или обое заедно, то ћемо оставити високонаученимъ людамъ, да они пронаѣу.

(Чуданъ обичай) има на сееландскимъ островима. Онамо прве и најболѣ госпоѣе место да се изкупаю да теи или кафу пию, ускупе се да плачу. Коя болѣ и яче ецати уме, она е вр'овнѣя кодъ нѣи. То мора бити жалостиво гледати. Овимъ за плаканъ састанцима онамшиѣ даме исто тако радую се као наше баду.

Деца и будале и т. д.

Воспитателька: Али шта то радишъ, Марице кѣри? Марица. Саранюемъ мою лутку. Мртва е. Воспитателька. Ямачно е тежко морала боловати. Марица. Беть. Дуго е болестна была. Воспитателька. Па заръ ниси іой доктора звала? Марица. Нисамъ. Я самъ сама учинила те е мртва.

(Розини, као што е познато, подоста е могао ести.) Еданпуть позове га на ручакъ нека госпа, коя е съ елима врло штедљива была, тако да, кадъ е ручанъ веѣъ завршило се, Розини е текъ почео бмо ести; съ тога се онъ наханъ, и доста намргоѣенъ изгледао е. Али ние имао куда, морао е и тршити и ѣутати. Но кадъ му госпа на растанку рече: „Надамъ се да ѣу скоримъ имати опетъ честь, да кодъ мене ручате.“ Розини іой одговори: „Одма іошъ еданпуть могу ручати само ако е ваша воля.“

Спомињемо, да имаде и
талични сокова.

ОГЛАСЪ.

Зато умолявамо свакогъ, да мотри
на описъ флашина.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню најгласовитій дѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ
кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболъ и грудоболъ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ е олакшана боля и што могу мирно спавати; збогъ благотворногъ дѣйства овай се сокъ најболѣ препоручуе као малой деци, тако и најстаримъ лицамъ; вкусъ му е врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са кадайнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ елена у Градцу“ и „I P A“, добро су затворена, и на нѣима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна е едного стакленцета 50 кр. ср.; манъ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи I. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „елена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА